

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Одеська політехніка»,
доктору наук з державного управління, професору
Миколайчуку Миколі Миколайовичу

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора **Попова Сергія Афанасійовича** на дисертацію Белошапки Тетяни Василівни на тему *«Організаційний механізм функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні»*, подану до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 10676 Національного університету "Одеська політехніка" на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування.

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами.

Проблематика удосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні набула особливого значення в умовах зростання екологічних викликів, спричинених тривалим виснаженням природно-ресурсного потенціалу, деградацією довкілля та додатковими загрозами, що виникли внаслідок воєнного стану. Становлення ефективної системи екологічної безпеки розглядається, як ключова передумова сталого розвитку держави, збереження здоров'я населення та стабільності територіальних громад, що обумовлює потребу у комплексному перегляді підходів до публічного управління у цій сфері.

Зростання значення екологічної складової державної політики зумовлює потребу у впровадженні інноваційних моделей організаційного механізму, здатних забезпечити скоординовану взаємодію органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних громад і громадських організацій.

Недостатня ефективність наявних управлінських практик, їх фрагментарність і низький рівень залучення громадянського суспільства спричиняють необхідність системного наукового обґрунтування напрямів удосконалення організаційного механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки.

Актуальність теми посилюється також глобальними тенденціями щодо інтеграції екологічних принципів у всі сфери публічного управління, зокрема в умовах виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо охорони довкілля та сталого розвитку. Використання зарубіжного досвіду, особливо в частині впровадження інституційних реформ, інтеграції громадського контролю та механізмів інклюзивної екологічної безпеки, відкриває перспективи підвищення ефективності реалізації державної політики у цій сфері.

Таким чином, дослідження, спрямоване на комплексне обґрунтування теоретичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки України, є своєчасним і відповідає сучасним потребам практики державного управління та науковим пріоритетам.

Наявність низки ще невирішених питань породжують недосконалості системи публічного управління в сфері екологічної безпеки, що обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження Белошапки Тетяни Василівни.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Аналіз змісту дисертації, висновків і рекомендацій свідчить, що наукова новизна дослідження сформульована авторкою самостійно, має належний рівень обґрунтованості і достовірності. Дослідниця чітко визначила об'єкт, предмет і завдання дослідження. В дисертаційній роботі опрацьовано широку базу теоретичного підґрунтя. Авторка проаналізувала 201 джерело, узагальнила напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, які безпосередньо стосуються теми дисертаційного дослідження. Робота відзначається достатньо високим науково-теоретичним рівнем та обґрунтованістю нових наукових

положень, висновків і рекомендацій. Вдале використання комплексу наукових методів забезпечило цілісний розгляд основної проблеми, теоретичне узагальнення і формулювання обґрунтованих висновків. Отримані в дисертації наукові результати є достовірними й характеризуються науковою новизною. Привертає увагу послідовний, взаємозв'язаний і логічний виклад матеріалів в дисертації; відповідність наукових доробок визначеній в дисертації меті та завданнях дослідження. Висновки до розділів і загальні висновки чітко структуровані, логічно пов'язані між собою, відповідають змісту дисертації. Отже, розв'язання поставленої наукової проблеми Белошапка Т.В. здійснила комплексно, що дозволило їй зробити обґрунтовані висновки та рекомендації.

Наукові результати, теоретичні положення й висновки дослідження отримано в межах науково-дослідних робіт: ОРІДУ НАДУ в межах комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве самоврядування» за темою: «Реінжиніринг управлінських процесів та управлінські інновації в органах публічної влади на регіональному рівні в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U101245); Навчально-наукового інституту публічної служби та управління національного університету «Одеська політехніка» в межах комплексного наукового проекту «Сучасні інновації в системі публічного управління в умовах глобалізаційних ризиків та кризових явищ» (номер державної реєстрації 0120U002247).

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота Белошапки Т.В. є результатом наукових досліджень, спрямованих на вирішення важливої наукової проблеми публічного управління, що полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційного механізму функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки з метою забезпечення належного сталого розвитку країни та її регіонів.

Уперше запропоновано підхід до розуміння організаційного механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні, який заснований на

обґрунтуванні його теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення цього механізму, охарактеризовано перелік його суб'єктів, задіяних до реалізації екологічної політики в Україні.

Важливими здобутками Белошапки Т.В. є розробка періодизації становлення та розвитку організаційного механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки України, заснованої на аналізі нормативно-правових актів; визначено основні аспекти інклюзивної екологічної безпеки та інструменти активізації участі екологічних громадських організацій в процесах публічного управління; на основі вивчення зарубіжного досвіду запропоновано модель розвитку екологічної безпеки в Україні та напрями її вдосконалення шляхом здійснення інтеграції технологій, інституційного реформування, залучення міжнародних партнерів і громадськості.

Удосконалено:

- визначення терміну «механізми публічного управління в сфері екологічної безпеки»;
- структурні елементи механізму публічного управління в сфері екологічної безпеки;
- теоретичні засади системи публічного управління у сфері екологічної безпеки шляхом уточнення її загальної мети, завдань, об'єктів та суб'єктів, принципів, функцій, структури, механізмів і стратегій взаємодії елементів цієї системи;
- підхід до аналізу стану організаційного механізму публічного управління в екологічній сфері на основі результатів SWOT-аналізу;
- визначення терміну «публічне управління в сфері екологічної безпеки».

Набули подальшого розвитку: систематизація наукових теорій, концепцій, поглядів щодо сутності екологічної безпеки, які є науковим підґрунтям для теоретичного обґрунтування дієвого організаційного механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки та підходів щодо механізмів підтримки екологічних громадських організацій через реалізацію екологічних ініціатив.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Т.В. Белошапки висвітлені у 26 публікаціях автора: у 7 статтях у вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття у закордонному видавництві, 1 стаття у виданні (ESCI) by Web of Science, 17 тезах доповідей у збірниках матеріалів наукових комунікативних заходів.

Крім того, основні результати дослідження доповідались та обговорювались на 17 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Соціально-економічний розвиток регіонів в умовах децентралізації влади: цілі, механізми, інструменти» (м. Одеса, 2017 р.); «Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (м. Одеса, 2017 р.); «Сталий розвиток регіонів України: проблеми забезпечення та реалізації» (м. Одеса, 2018 р.); «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 2020 р.); «Перспективи розвитку територій: теорія і практика» (м. Харків, 2020 р.); «Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди» (м. Одеса, 2021 р.); «Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative și economice» (м. Кишенів, 2021 р.); «Міське самоврядування в Україні та світі: теорія і практика» (м. Полтава, 2021 р.); «Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice» (м. Кишенів, 2022 р.); «Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології » (м. Одеса, 2022 р.); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (м. Дніпро, 2022 р.); «Стратегія сталого розвитку України» (м. Рівне, 2022 р.); «Пріоритетні напрями розвитку науки під час воєнного стану» (м. Одеса, 2022 р.); «Проблеми техногенно-екологічної безпеки в сфері цивільного захисту» (м. Харків, 2022 р.); Актуальні проблеми та перспективи розвитку фундаментальних, прикладних, загально-технічних та безпекових наук (м. Київ, 2023 р.); Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики (м. Полтава, 2024 р.).

Практичне значення і впровадження результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання в діяльності органів публічної влади, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації публічної політики щодо екологічної безпеки в Україні.

Розроблені в дисертації пропозиції враховані в діяльності:

- Асоціації «Укррибспілка» (довідка про впровадження від 10.03.2023 року № 10-23);
- Українського товариства охорони природи Київської обласної ради (довідка про впровадження від 30.05.2023 року № 12);
- Калинівської селищної ради Фастівського району Київської області (довідка про впровадження від 26.07.2023 року № 59/02-31);
- Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка про впровадження від 04.01.2024 року № 02/36);
- Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 24.01.2024 року № 01-20/145).

Використання результатів роботи.

Однією з найбільших переваг дисертації Т.В. Белошапки є її практична значущість, а саме: в роботі розглянуто інструменти й рішення, впровадження яких суттєво посилить ефективність сучасного публічного управління у сфері екологічної безпеки. Особливої уваги заслуговує той факт, що отримані авторкою напрацювання вже впроваджуються у реальну діяльність органів публічної влади. Це вказує, як на їх актуальність, так і на очевидну доцільність застосування результатів дослідження в практиці публічного управління у сфері екологічної безпеки, зокрема на регіональному і місцевому рівнях. Також важливо підкреслити, що отримані дисертанткою результати досліджень відповідають сучасному запиту органів влади на інноваційні інструменти, які сприяють удосконаленню організаційного механізму публічного управління в

сфері екологічної безпеки. Актуальність напрацювань авторки полягає також в їх інтеграції не тільки в практику органів влади, а й у діяльність екологічних громадських організацій, а також знаходять відображення в навчальних програмах із підготовки нової генерації управлінців. Тобто, дисертаційні напрацювання позиціонують, як місток між наукою, практикою управління і освітою, орієнтуючись не лише на тимчасовий ефект, а на довготривалі зміни. Особливу цінність роботи набуває в контексті здатності української управлінської науки реагувати не лише на поточні виклики, а й стратегічно (проактивно) випереджати їх, генеруючи унікальні рішення для зміцнення інституційної спроможності влади та її ефективної діяльності. Запропонований організаційний механізм забезпечує удосконалення організаційної структури публічної влади, її процедур, інноваційних інструментів моніторингу і контролю.

Таким чином, практична складова дослідження Т.В. Белошапки є достатньо потужною науковою працею, яка: спроможна внести певні зміни у підхід до формування та реалізації екологічної політики держави в Україні; відповідає запитам часу, активно формує майбутнє, де публічне управління спирається на інновації, знання та досвід.

Дискусійні положення та зауваження до змісту та оформлення дисертації.

З огляду на достатньо глибоке опрацювання досліджуваної тематики, значний рівень наукової новизни та практичну цінність, логіку викладу матеріалу, дисертаційну роботу Т.В. Белошапки можна охарактеризувати, як фахово виконане та обґрунтоване наукове дослідження. Проте, окремі питання є дискусійними, що є звичайним для наукового пошуку та стимулом для подальшого розвитку досліджень, зокрема щодо механізмів реалізації екологічної безпеки в Україні. Відкриває можливості для більш поглибленого його розуміння та особливостей предмету дослідження.

1. У підрозділі 1.2 загалом проведений аналіз механізмів публічного управління у сфері екологічної безпеки є достатньо ґрунтовним. Водночас, в

науковій літературі розкрито й інші види механізмів, зокрема комплексний механізм державного управління, державний механізм, недержавний механізм та механізм управління окремою галуззю (сферою) в державі. Останній, на нашу думку, найбільше відповідає предмету даного дослідження, оскільки в попередніх положеннях обґрунтовано участь та співпрацю екологічних громадських організацій у механізмі реалізації екологічної політики.

2. Обсяг підрозділу 1.3 є доволі значним, що зумовлює необхідність більшого узагальнення його змісту. Проте, наведені у ньому положення щодо співпраці досить докладно розкривають особливості механізму управління екологічною політикою в державі, який потребує більшої уваги у цьому дослідженні.

3. У підрозділі 2.3 приділено увагу стратегічним орієнтирам удосконалення організаційного механізму, використовуючи результати SWOT-аналізу. Проте, авторка не вказала спосіб отримання основних факторів цього аналізу. Далі доцільно було б застосувати TOWS-аналіз для визначення пріоритетних напрямів удосконалення цього механізму, опираючись передусім на сильні сторони та можливості.

4. У дисертації доцільно більш конкретизувати й охарактеризувати основні ознаки ключових понять, зокрема «організаційний механізм публічного управління», «екологічна безпека», «екологічні громадські організації». Це сприятиме однозначному їх тлумаченню у подальшому викладі матеріалу дисертації.

5. У дисертації недостатньо приділено уваги аналізу проблем узгодження політик між рівнями органів влади та уповноваженими органами виконавчої влади у сфері екологічної безпеки. Недостатня увага цьому аспекту обмежує повноту комплексного розуміння організаційного механізму публічного управління у зазначеній сфері.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Висловлені зауваження та пропозиції щодо дисертації мають переважно рекомендаційний характер і не знижують високої оцінки та наукової цінності

дисертаційної роботи Тетяни Василівни Белошапки. Представлене дослідження є цілісною і ґрунтовною науковою працею, що відповідає поставленим цілям та завданням, логічно розкриває важливі аспекти публічного управління сферою екологічної безпеки, зокрема в умовах воєнного стану.

Варто відзначити, що нові наукові положення, висновки та практичні рекомендації авторки вирізняються глибокою обґрунтованістю, логічною послідовністю та інноваційністю. Дисертація свідчить про сформований науковий світогляд й професійну зрілість дослідниці, а чітка практична спрямованість отриманих результатів додає праці особливу практичну цінність.

Основні положення та висновки дослідження мають очевидну теоретичну й прикладну значущість та можуть бути використані, як основа для подальшого розвитку знань і практик у сфері публічного управління та адміністрування, зокрема з удосконалення організаційного механізму в екологічному аспекті.

Актуальність дисертаційного дослідження Т.В. Белошапки, високий науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих наукових висновків, пропозицій та рекомендацій, ступінь обґрунтованості наукової новизни дослідження, теоретична і практична значущість отриманих результатів, науковий стиль виконання дослідження та оформлення дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Т.В. Белошапки на тему «Організаційний механізм функціонування суб'єктів публічного управління в сфері екологічної безпеки в Україні» за своїм змістом, науковою новизною і прикладною цінністю відповідає спеціальності D4 «Публічне управління і адміністрування», вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно наказу Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019)», а

Белошапка Тетяна Василівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри управління повсякденною
діяльністю підрозділів, Військова академія (м. Одеса)

С. А. ПОПОВ